

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV ÖST RAPPORT 2007:1

ARKEOLOGISK UTREDNING, ETAPP 1 OCH 2

Boplatslämningar på Råssnäsudden

RAÄ 280, Råssnäs
Motala stad och kommun
Östergötland

Dnr 421-442-2006

Annika Konsmar

UV ÖST RAPPORT 2007:1

ARKEOLOGISK UTREDNING, ETAPP 1 OCH 2

Boplatslämningar på Råssnäsudden

RAÄ 280, Råssnäs
Motala stad och kommun
Östergötland

Dnr 421-442-2006

Annika Konsmar

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 013-24 47 00

Fax 013-10 13 24

uvost@raa.se

www.raa.se/uv

Omslagsbild Översikt över RAÄ 280 från sydost. Foto Annika Konsmar.

Produktion/grafisk form Britt Lundberg

Grafik Lars Östlin

Utskrift UV Öst, Linköping 2007

Kartor ur allmänt kartmaterial, ©Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3.

© 2007 Riksantikvarieämbetet

UV Öst, Rapport 2007:1

ISSN 1404-0875

Innehåll

Sammanfattning 5

Bakgrund 5

Syfte 5

Kulturmiljö 5

Topografi och fornlämningsmiljö 5

Metod och genomförande 6

Resultat 6

Referenser 7

Övriga referenser 7

Administrativa uppgifter 7

Bilaga 1. Schakt- och anläggningsbeskrivningar 9

Fig 1. Karta över Östergötland med platsen för utredningsområdet markerad.

Fig 2. Topografiska kartan med utredningsområdet markerat. Skala 1:50 000.

Arkeologisk utredning, etapp 1 och 2

Boplatslämningar på Råssnäsudden

Sammanfattning

Med anledning av att Vattenfall Eldistribution AB avsåg att bygga om elnätet vid Råssnäs i Motala stad och kommun, genomförde Riksantikvarieämbetet, UV Öst under hösten 2006 en särskild utredning etapp 1 och 2 på platsen.

Inga arkeologiska undersökningar har tidigare gjorts i området, men tidigare undersökningar inom stadsområdet utmed Motala ström har visat att området varit flitigt utnyttjat ända sedan äldre stenåldern och fram till idag. Exploateringen berör bland annat Råssnäsudden som skjuter ut i Vättern norr om Motala ströms utflöde.

Under utredningen för kabeldragningen drogs tio schakt över Råssnäsudden. På en gräsbevuxen förhöjning i landskapet ca 60 meter ONO om Vattenverket Råssnäs framkom i ett schakt boplatslämningar. Inga daterande fynd påträffades. Utbredningen av boplatsen är osäker men utifrån topografin och de påträffade fornlämningarna bedöms den kunna finnas inom hela den gräsbevuxna förhöjningen, ca 40x50 m. Boplatslämningarna fick i fornminnesregistret beteckningen RAÄ 280.

Efter samråd med Länsstyrelsen dokumenterades berörda anläggningar inom ramen för utredningen. Exploateringsföretaget bör efter detta kunna fortgå utan vidare antikvarisk hantering.

Bakgrund

Vattenfall Eldistribution AB avsåg att bygga om elnätet vid Råssnäs i Motala stad och arbetet omfattade både rasering av luftledningar och nedgrävning av jordkabel. Riksantikvarieämbetet UV Öst genomförde på uppdrag av Länsstyrelsen i Östergötland en arkeologisk utredning etapp 1 och 2. Raseringen av luftledningsnätet bedömdes inte påverka eventuella fornlämningar, medan nedgrävningen krävde antikvarisk medverkan i fält för att undvika att eventuella fornlämningar skulle beröras.

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen i fält var att undvika att eventuella fornlämningar påverkades, eller att grävningsarbetena genomfördes med minsta möjliga påverkan på eventuella fornlämningar.

Kulturmiljö

Exploateringsföretaget berörde Råssnäsudden som skjuter ut i Vättern norr om Motala Ströms utflöde och sträcker sig i nord-sydlig riktning. Området utnyttjas idag för fritids- och rekreationsaktiviteter.

Topografi och fornlämningsmiljö

Topografin i området utgörs av flack mark i öster men med en förhöjning i landskapet på Råssnäsuddens norra del, 90–95 meter över havet. Udden är till stor del täckt av barr- och lövskog men med öppna gläntor.

Arkeologiska undersökningar inom stadsområdet utmed Motala Ström visar att området varit flitigt utnyttjat allt sedan den äldre stenåldern fram till idag och med en stark maritim prägel. Man kan förmoda att stora delar av det strömnära stadsområdet rymmer bevarade lämningar.

Inga arkeologiska undersökningar har tidigare gjorts på Råssnäsudden. Stenåldern finns närvarande då en stenyxa i grönsten påträffats som lösfynd, RAÄ 145, på uddens östra strandkant. Just längs den östra strandkanten av udden har en naturbildning i form av en strandvall under 1800-talet uppfattats som skansanläggning, RAÄ 136 (FMIS, Motala 136). En kulturhistorisk lämning finns också strax väster om Vattenverket Råsnäs i form av en restaurerad kalkugn, RAÄ 135, som är känd sedan 1800-talet (FMIS, Motala 135; Spels 1996:43).

Metod och genomförande

I anslutning till kabelarbetena genomfördes schaktdragning. En del av den nya ledningssträckningen skulle förläggas i diken, längs vägkanter eller i befintliga ledningsschakt. Den planerade sträckningen förflyttades delvis några meter norrut då hänsyn skulle tas till trädens rötter.

Längs den del av ledningsträckningen som berörde mark där fornlämningar eventuellt kunde påträffas drogs tio schakt med en sammanlagd längd av ca 88 löpmeter. Schakten var 1,40 meter breda och ca 0,30–0,50 meter djupa. Efter samråd med Länsstyrelsen dokumenterades påträffade och berörda anläggningar inom ramen för utredningen och grävdes bort för hand. Schakt och fornlämningar är manuellt inmätta.

Resultat

Beläget på en gräsbevuxen förhöjning i landskapet ca 60 meter ONO om Vattenverket Råsnäs påträffades fornlämningar bestående av två gropar, två härdar, samt ett stolphål. En grop innehöll enstaka brända ben. De brända benen tillvaratogs ej. En av härdarna bedömdes vara av senare ålder än de övriga anläggningarna. Inga daterande fynd påträffades. Fornlämningarna tolkas som del av en boplats och registrerades i fornminnesregistret som RAÄ 280.

Utbredningen av RAÄ 280 åt norr och söder är osäker, men boplatsen bedöms utifrån det topografiska läget kunna finnas inom hela den gräsbevuxna förhöjningen, ca 40x50 m. Kabeldragningen kunde inte styras ifrån fornlämningen, utan anläggningarna dokumenterades och grävdes bort. Undergrunden utgjordes av sand.

Ytan har under längre tid perforerats av el-, tele- och vattenledningar vilket kan ha påverkat fornlämningar inom RAÄ 280.

Linköping i december 2006

Annika Konsmar

Referenser

Spels, M. 1996. *Gårdar och tegelbruk på Motala Väster*. Motalabygd 1996. Årsskrift för Motala Musei- och Hembygdsförening.

Övriga referenser

FMIS, Informationssystemet om fornminnen. www.fmis.raa.se

Administrativa uppgifter

Län: Östergötland

Landskap: Östergötland

Kommun: Motala

Socken: Motala stad

Plats: Råsnäs

Fornlämning: RAÄ 280

Läge: Ekonomiskt kartblad 8F 8a

Undersökningens mittpunkt: X6490063 Y1451852

Koordinatsystem: Manuell inmätning

Höjdsystem: –

Riksantikvarieämbetet dnr: 421-442-2006

Länsstyrelsen dnr: 431-1639-2006

Länsstyrelsen beslutsdatum: 2006-03-29

Projektnummer: 1520772

Intrasisprojekt: O2006021

Rapportnummer: 2007:1

Ansvarig arkeolog: Annika Konsmar

Beställare: Länsstyrelsen Östergötland

Kostnadsansvarig: Vattenfall Eldistribution AB

Undersökningstid: 2006-09-25–2006-10-04

Undersökningsområde: Ca 1650 löpmeter

Undersökt yta: Ca 88 löpmeter

Arkivhandlingar: –

Fynd: –

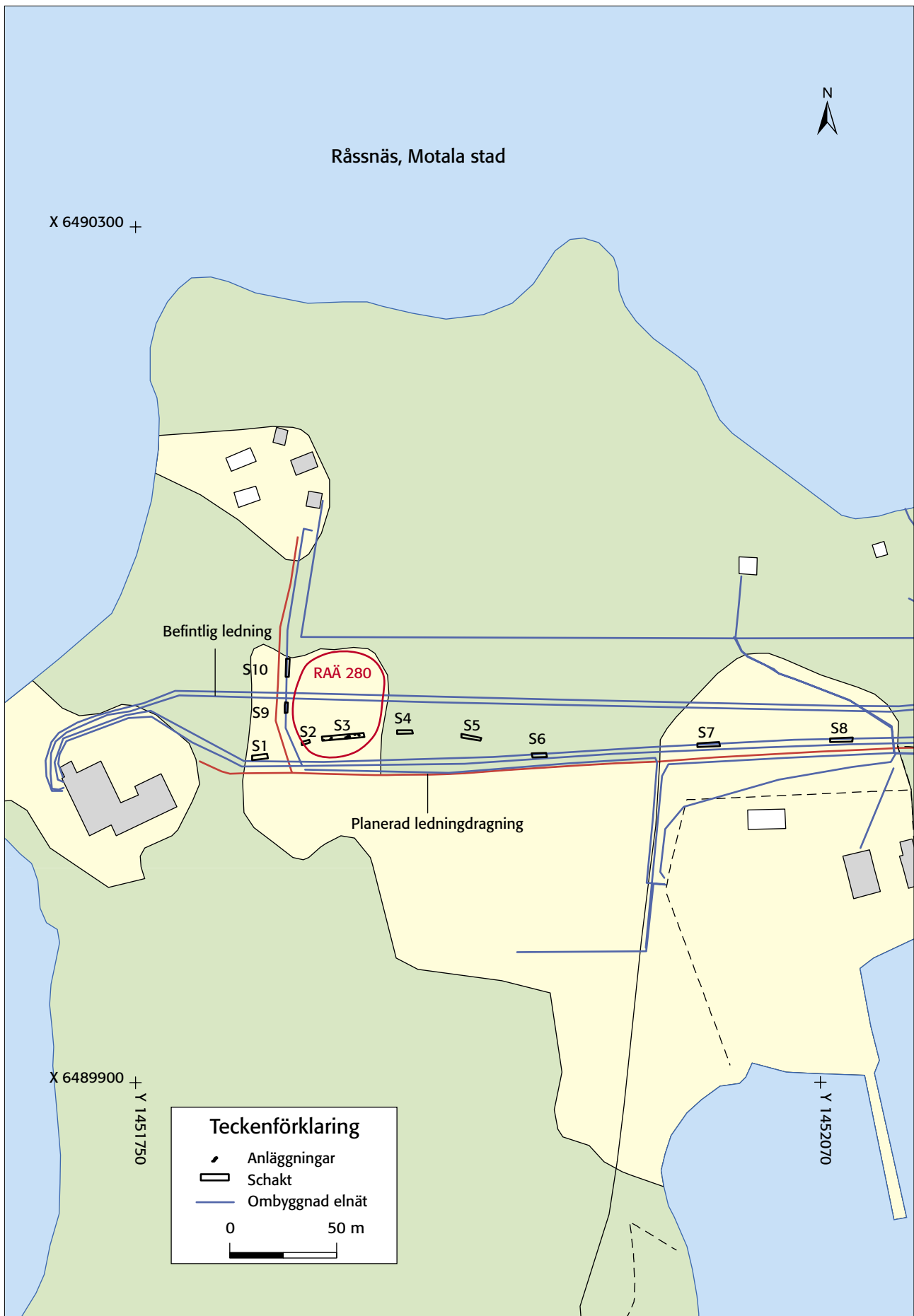

Fig 3. Utdrag ur fastighetskartan med schakten längs kabelnedgrävningen markerade. Skala 1:2500.

Bilaga 1. Schakt- och anläggningsbeskrivningar

Schakt 1

Fyra m långt och 0,50 m djupt. 0,20 m ned från markytan fanns asfalt och under detta påförd sandig grus. Grusig sand i botten. Tomt antikvariskt.

Schakt 2

Två m långt och 0,50 m djupt. Mörkbrun grusig sand 0,10–0,15 m under grästorven. Botten bestod av grusig sand. Antikvariskt tomt.

Schakt 3

16 m långt och 0,50 m djupt. Under grästorven fanns kraftigt humös silt, 0,10–0,15 m tjock. Porslin påträffades i lagret. Under detta framkom fem anläggningar (se fig 4). Botten i schaktet utgjordes av gulbrun sand.

A1. Stolphål. Rund planform. 0,16x0,18 m. 0,14 m djupt. Fyllning av brun sand.

A2. Grop, oklar funktion, förhistorisk karaktär. Oregelbunden planform, ngt diffus. 0,90x2,0 m. Djup 0,35 m. Sotig brungrå sand i fyllningen och enstaka kol.

A3. Grop. Planform rundoval. 2,20x2,30 m. 0,25 m djup. Något sotig brungrå sand. Enstaka kol. Några små fragment av bränt ben påträffades men togs ej tillvara.

A4. Härd. Rundoval i plan. 0,46x0,58 m. 0,15 m djup. Fyllning av flammig gråsvart sand. Har en förhistorisk karaktär.

A5. Troligen härd, men ger ett yngre intryck än de övriga anläggningarna. Anläggning är skuren i öster av vattenledning och försvinner in i schaktkanten i norr. Oklar planform. Stratigrafiskt ligger denna anläggning högre än de andra väster om. Den har också ett annat innehåll (fyllning) då det är askigare än de övriga. 0,09 m djup. Fyllning av rosagrå sand, sot, enstaka kol, aska.

Schakt 4

Sex m långt, 0,50 m djupt. Botten av gulbrun sand. Antikvariskt tomt.

Schakt 5

Åtta m långt, 0,30 m djupt. Gulbrun morän i botten. Antikvariskt tomt.

Schakt 6

Fem m långt och 0,30 m djupt. Botten av gulbrun sand. Antikvariskt tomt.

Schakt 7

Elva m långt och 0,40 m djupt. Gulbrun sand i botten. Antikvariskt tomt.

Schakt 8

Nio m långt och 0,30 m djupt. Gulbrun sand i botten. Antikvariskt tomt.

Schakt 9

Tre m långt schakt och 0,40 m djupt. Grusig botten. Tomt antikvariskt.

Schakt 10

Åtta m långt och 0,50 m djupt. Grusig sand i botten. Antikvariskt tomt.

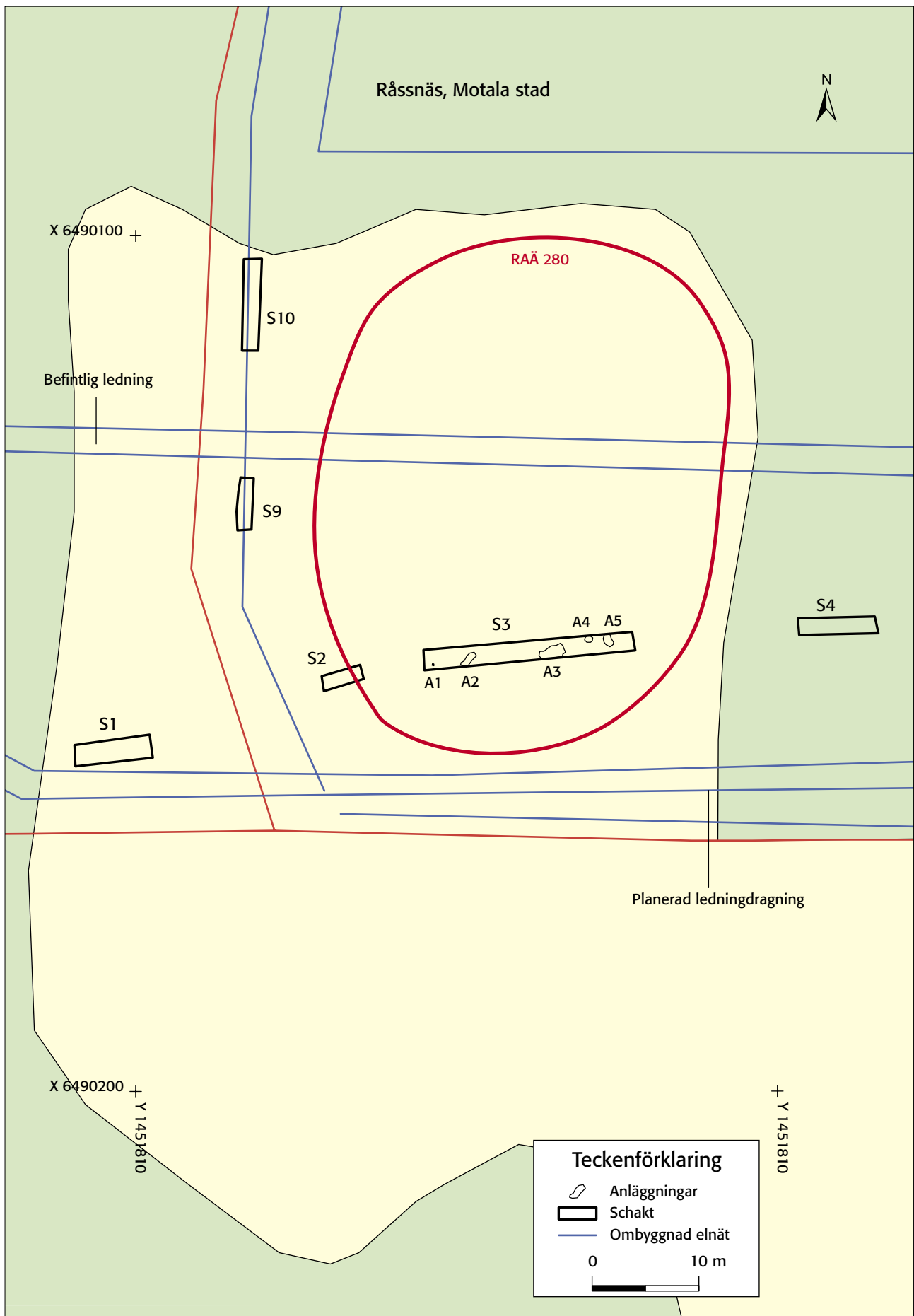

Fig 4. Utdrag ur fastighetskartan med anläggningarna i schakt 3 markerade. Skala 1:500.